

Kampen om erhvervslivet

Carl Gustav Johannsen dyrker bibliotekshistorien i sin ny bog "Firmabiblioteker i Danmark 1945-2007". Med udgangspunkt i bogen fortæller han her, hvordan danske firmabibliotekers historie peger på et lavt konfliktniveau i forholdet til forskningsbibliotekerne. Til gengæld rivaliserede forskningsbibliotekerne med folkebibliotekerne om virksomhederne i slut-80'erne og start-90'erne.

Af Carl Gustav Johannsen, Danmarks Biblioteksskole cgj@db.dk

Bibliotekshistoriske fremstillinger anlægger ofte et harmoniserende perspektiv på fortiden. Samarbejde fremhæves – mens konflikter nedtones. Denne tradition har jeg forsøgt at bryde med i min ny bog, bl.a. fordi konflikter og konkurrence også kan føre til noget godt. De rummer f.eks. et incitament til re-vurdering af egne styrker og svagheder og dermed til at sætte fokus på identitet, strategi og positionering. Det var f.eks., hvad der skete i begyndelsen af 90'erne.

Danske firmabiblioteker har helt tilbage fra 1776, hvor Den Kongelige Porcelænsfabriks bibliotek blev etableret og 1876, hvor bryggeriet Carlsberg oprettede sit firmabibliotek, haft mere til fælles med forsknings- end med folkebiblioteker. Det er således næppe tilfældigt, at de første firmabiblioteker dukkede op hos to af datidens mest videnintensive og forskningsbaserede produktionsvirksomheder. Mere end virksomhedens absolutte størrelse er det nemlig behovet for viden, der bestemmer, om der er basis for at oprette et firmabibliotek. Især efter 1945 har der været et intenst og effektivt samarbejde mellem landets firmabiblioteker og en lang række forskningsbiblioteker. I dette samarbejde så visse større firmabiblioteker en fordel i at blive betragtet som et bibliotek frem for som en almindelig bruger.

Bekymring eller misundelse

Bortset fra divergerende opfattelser mellem firma- og forskningsbibliotekerne omkring hensigtsmæssigheden af en sådan anerkendelse syntes konfliktniveauet i mange år at have været lavt. I løbet af 1980'erne ændrede denne situation sig drastisk, dog ikke pga. firmabibliotekerne, men fordi en række – især jyske – folkebiblioteker – førte sig frem med gratis erhvervsservice til lokale virksomheder; og ikke nok med det: de høstede tilmed anerkendelse herfor hos bevilligende myndigheder. I forskningsbibliotekssektoren vakte folkebibliotekernes offensiv både bekymring og mishag, idet man følte sig forfordelt med hensyn til såvel opmærksomhed som ressourcer. Man fremførte her, at folkebibliotekerne til syvende og sidst alligevel skulle hente de efterspurgte materialer i forskningsbibliotekerne.

Forskningsbibliotekernes oplevelse af sig selv som miskendte, underrapporterede og usynlige informationsleverandører for erhvervslivet foranledigede dem til yderligere at presse på over for Statens Bibliotekstjeneste (nu: Styrelsen for Bibliotek og Medier) for at få gennemført en undersøgelse, der kunne dokumentere forskningsbibliotekernes indsats over for landets private virksomheder som en slags modvægt til folkebibliotekernes: "Bibliotekernes erhvervsservice" fra 1988.

Rapporten "Forskningsbibliotekerne og erhvervslivet"

Rapporten "Forskningsbibliotekerne og erhvervslivet" kom i 1991. Den dokumenterede, at forskningsbibliotekernes kerney-

Forskningsbibliotekerne opfattede sig i 80'erne som miskendte i forhold til erhvervslivet.

delse i forhold til virksomhederne helt indiskutabelt var dokumentlevering. I forhold til "konkurrenterne" i folkebibliotekerne var også størrelsesordenen i serviceleverancerne interessant. Med ekspeditioner på 500-1.000 om måneden til virksomheder i et stort forskningsbibliotek, syntes de 200 ekspeditioner inden for samme tidsperiode, som tilmed kun de allerstørste folkebiblioteksbaserede erhvervsservice kunne præstere, ikke af meget.

Rapporten påviste ligeledes, at danske forskningsbiblioteker som helhed hver måned ydede service til ca. 7.500 erhvervsbrugere. De store tal bekræftedes af tal fra firmabibliotekerne selv. Rapporten viste dog også, at interessen for "værdiforøgende" services i form af resumering, analyse og vurdering af søgeresultater udført af tilknyttede universitetsforskere var yderst begrænset. Konceptet var især blevet markedsført af Sydjysk Universitetscenter Bibliotek i Esbjerg.

Rapporten rummede også en række mere forudsigelige resultater angående virksomhedernes præferencer. Men også overraskelser forekom, f.eks. at rådgivende ingeniører var særligt flittige brugere af Det Kongelige Bibliotek.

I løbet af 1990'erne blev der igen stille omkring folkebibliotekernes erhvervsservice. Om dette så skyldtes forskningsbibliotekernes resolute modtræk i 1991 eller kunne tilskrives andre faktorer er derimod svært at sige. Man kan i dag i det stille reflektere over, hvordan og hvorfor der dengang var en så intens rivalisering mellem bibliotekstyperne om betjening af landets virksomheder, og hvorfor disse konflikter tilsyneladende ikke mere opleves som specielt aktuelle?